

A SZABADKAI VÁROSI MÚZEUM IDEI ÁSATASAIROL. Az el múlt néhány év régészeti kutatásainak eredményei kezdenek összefüggő képbe alakulni, már ami Közép-Bácska történeti múltjának legrégebb szakaszait illeti. Lassan nyilvánvalóvá válik, hogy a bácskai löszfennsík völgyei partján a történelem írott szakaszait megelőző korokban nem volt, vagy csak elvétve akadt néhány kisebb település. A folyamatos megtelepedés mai időszámításunk kezdetén, a szarmaták beáramlásával kezdődött, és a népvándorlás folyamán olyan méreteket öltött, hogy a kutató nem győz csodálkozni rajta.

Ennek a folyamatnak kiteljesedése néhány száz évvel később, a középkor folyamán következett be; a XI—XII. századtól kezdve már szabályos településrendszert lehet kimutatni.

A szabadkai Városi Múzeum ez évi ásatási eredményei is ebbe a felvázolt képbe illenek bele. Összesen négy helyen folytak feltárások, három népvándorláskori és egy középkori lelőhelyen.

Topolya—Bánkert. A vágó híd környékén, bár négy ízben volt már ásatás, újabb beavatkozásra volt szükség, mert az építkezések kiszélesítésével további sírok bukkantak fel Szarmata és avarkoriak, összesen tizenkettő, a megszokott mellékletekkel. A leletegyüttesekből kiemelkedik egy férfi és egy nő sírja, amelyekben szokatlanul szép aranyozott bronzveretek, illetve egy csodaszép arany fülbevaló került elő.

Moravica—Kopplaló. Az első sírokat árkolás közben, véletlenül találták. Ásni, meghozzá sürgősen, azért volt szükség, mert azon a helyen fürdőmedencét szándékoznak építeni. Ezen a helyen is népvándorlás kori, avar sírok láttak napvilágot. A kiásott 15 sír szokatlan módon észak—déli tájolású volt (az avar sírok szá-

bály szerint kelet—nyugati tájolásúak), és nagy öröme a kutatóknak, nem voltak bolygatva, ennél fogva minden részletükben tanulmányozhatók voltak. A sírok sorokban helyezkedtek el, a eddig feltártak többségében nő volt eltemetve. A sírmellékletek arról tanúskodnak, hogy a VIII. század folyamán a temetőt használó családok vagy törzs nem tartozott a különösen gazdagok közé. Megemlíthető a kiemelkedő szépségű, indamotívumokkal díszített, faragott csont tütartó.

Sokolac—Moravicai út. Már régtől fogva tudott dolog, hogy az említett helyen sírok húzódnak meg. Az idén került sor rá, hogy, amennyire lehetséges, tisztázzuk a temető keletkezésének idejét és hogy mekkora a kiterjedése. A feltett kérdésekre sikerült választ is kapnunk. A temető avarkori, a VIII. (és IX.?) században használták, kiterjedése pedig a jelek szerint igen nagy. A kikutatott 7 sír néhány elsőrendű adattal gazdagította ismereteinket. A sírok mélyek voltak, nem voltak megbolygatva, és kétféle temetkezési szokásról árulkodtak. Az egyik fajta sírban a sírgödör alsó része szűkült, és a koporsóba helyezett halottat a reá zúduló földtől úgy vélték megvédeni, hogy meghatározott magasságban, egy párkányon vastag deszkapallókat raktak keresztbe. A másik fajta sírban a sírgödört úgy alakították ki, hogy a gödör fenekétől északi irányban egy fülkét mélyítették a földbe, amelybe a halottat elhelyezték.

Bajsa—Kecskéspart. Az idej ásatások súlypontja a kecskésparti középkori templomrom feltárásán nyugodott. Szerencsésnek mondható körülmények közrejátszása folytán teljes egészében sikerült megtalálnunk mindazt, amit kerestünk. A feltárt szelvényekben szépen kirajzolódtak egy régebbi, de lerombolt, aztán ismét újraépített és végül teljesen elpusztított kis

falusi templomocska alapjai. A pór-eszközök beszámítása mellett, annyi pénzzel az idén sem rendelkezünk, hogy minden felmerülő problémát megoldhattunk volna, de bizonyos fenntartásokkal a templomocska (és a régi Bajsa) története a következőképpen vázolható:

Már a XI. században volt a mai Bajsa déli felén, a ma Kecskéspartnak nevezett helyen egy település. Itt a XI. század végén, vagy a XII. század elején, téglából templomot építettek, amelyet később a tatárok a XIII. század közepén romba döntöttek. Egy ma még meg nem határozható időben ezt a templomot szerényebb formában, vert falból újraépítették, de ez az épület sem kerülhette el sorsát; a török hódoltság meg az azt követő idők téglalású szakaszaiban teljesen elpusztult. Szerencse, hogy annyi is megmaradt, amennyiből következtetni lehet múltjára.

Meglehetősen izgalmas szakasza volt az ásatásnak az, amikor egy hulladék-gödörbe, egy rakásra halmozott maltertöredékeken kisebb-nagyobb freskó-maradványokat fedeztünk fel. Kár, hogy a megmaradt nyomok nem voltak elegendőek akár egyetlenegy kompozíció részletének kialakítására sem. Ezeknek a romoknak újbóli vizsgálatát egyébként is ismét tervbe kell venni, és talán akkor szerencsésebbek leszünk.

Végezetül jegyezzük le, hogy a fenti ásatások pénzelését a topolyai község biztosította.

SZEKERES László

HANGYA ANDRÁS KAPTA A FORUM KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJAT. Az 1977. évi Forum Képzőművészeti Díjat Hangya Andrásnak ítélte oda az Ács József, Bela Duranci és Petrik Pál összetételű bíráló bizottság. Jelentésükben beszámolnak arról, hogy a Zágábban él, hatvanöt éves fes-

tőművész már 1932-től jelen van képzőművészeti életünkben. Jelentkezésekor tehetséges autodidaktaként emlegették. Már akkor több önálló tárlata volt olyan ismert képzőművészeti központokban, mint Szabadka, Zombor vagy Becskerek. Festővé avatására 1938-ban a Népkörben megrendezett kiállításán kerül sor, ahol a képzőművészeti akadémia tanulójaként kiállító festő műveit a kritika nagy elismeréssel fogadta. Tanulmányait csak a háború után fejezhetette be Zágábban. Azóta is a horvát fővárosban él szabad művészként. Bár bekapcsolódott a zágrábi képzőművészeti életbe, Vajdasággal sem vesztette el kapcsolatát, néhány tárlata volt Szabadkán (a legutóbbi 1965-ben, amikor megkapta Szabadka Felszabadulási Díját), s karikatúráival hetente jelentkezik a *Magyar Szó* Grimaszában.

Indulása folyóiratunk alapítási évével is egybeesik, ami azért fontos, mert Hangya tagja volt a *Híd* köré csoportosult haladó szellemű, új kifejezési formákat és tartalmat kereső fiatal képzőművészek csoportjának. A szociális témák iránt vonzódott, s ezekben érzi legotthonosabban magát még ma is.

A figurális művészet egyik vajdasági megteremtője, de abban a korban kezdett alkotni, amikor a vajdasági képzőművészet vezető szerepet játszott, s mint ilyen, hangadó volt a jugoszláv képzőművészetben. Hangya a mai napig hű maradt önmagához, stílusához, témáihoz.

A JUBILÁLÓ ZENTAI MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA. November 9-én Zentán, az ország első művésztelepe megalakulásának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású kiállítás nyílt, amelyen a negyed évszázados művésztelep több mint 30 festő vendége állította ki többnyire Zentán készült munkáit. Az idei ősz legjelentősebb